

ANALIZA ZRÓŻNICOWANIA ROZWOJU SPORTU ZAWODOWEGO W POLSCE NA PRZYKŁADZIE GIER ZESPOŁOWYCH¹

Wstęp

Sport zawodowy w Polsce został zalegalizowany poprzez ustawę o kulturze fizycznej z 18.01.1996 r.². Zgodnie z art. 29 tej ustawy działalność w zakresie sportu profesjonalnego mogły prowadzić polskie związki sportowe, sportowe spółki akcyjne oraz inne osoby prawne i fizyczne będące przedsiębiorcami. W ustawie w sposób szczegółowy określono specyficzne zasady funkcjonowania klubów sportowych w formie sportowych spółek akcyjnych, dopuszczając działalność w tej formie podmiotów jedno- lub wielosekcyjnych. W przypadku kiedy ponad połowa klubów sportowych biorących udział w rozgrywkach prowadziła działalność o statusie sportowych spółek akcyjnych, właściwy polski związek sportowy zobowiązany został do utworzenia ligi zawodowej. Ustawodawca postanowił, że ligi zawodowe zarządzane będą przez odrębne od polskich związków sportowych osoby prawne działające w formie spółek kapitałowych na podstawie przepisów kodeksu handlowego³. W tym celu utworzono ligi zawodowe w koszykówce (odrębne dla mężczyzn i kobiet), piłce siatkowej, piłce nożnej, hokeju na lodzie oraz jeździe na żużlu⁴. W przypadku lig zawodowych w grach zespołowych przyjęto zasadę, że w ich skład powinny wchodzić wyłącznie sportowe spółki akcyjne. Kluby sportowe –

1 Niniejsza praca powstała w ramach realizacji badań statutowych (Ds-193) „Zarządzanie klubami sportowymi w Polsce” finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

2 Por. ustawa o kulturze fizycznej z 18.01.1996 r. (Dz. U. 1996, nr 25, poz. 113 wraz z późn. zm.).

3 Kodeks handlowy w Polsce z roku 1934 (Dz. U. 1934, nr 57, poz. 502) został wkrótce zastąpiony poprzez ustawę z dnia 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. 2000, nr 94, poz. 1037).

4 Por. W. Cajselski (2008) Prawne podstawy działalności ligi zawodowej na przykładzie sportu żużlowego, *Sport Wyczynowy*, nr 4-6; Z. Pawlak, A. Smoleń (2008) Geneza i początki działalności lig zawodowych w Polsce. W: J. Chelmecki [red.] *Spoleczno-edukacyjne oblicza współczesnego sportu i olimpizmu*, Warszawa; *Polska liga to dobry produkt*, z Andrzejem Rusko, prezesem Ekstraklasy SA., rozmawia P. Kociel „Sportplus” 2009, nr 1(18).

stowarzyszenia zostały zobligowane do zmiany dotychczasowego statusu prawnego. Specyficzna forma prawna klubów sportowych jako sportowych spółek akcyjnych została zniesiona poprzez ustawę o sporcie kwalifikowanym z 29.07.2005 r.⁵. W aktualnie obowiązującej ustawie o sporcie z 25.06.2010 r. ustawodawca nie określił szczegółowo formy prawnej klubu sportowego stwierdzając jedynie, że klub sportowy działa jako osoba prawna⁶. W latach 1996-2013 w Polsce powołano do życia około 150 klubów sportowych w formie spółek kapitałowych (sportowych spółek akcyjnych, spółek akcyjnych, spółek z o.o). Blisko połowa z nich zaprzestała aktywnej działalności⁷. Pomimo że specyficzna forma prawna sportowych spółek akcyjnych została formalnie zniesiona, szereg klubów sportowych w swoich nazwach nadal używa zwrotu *sportowa spółka akcyjna*⁸.

Podstawowym celem niniejszej pracy było rozpoznanie liczby klubów sportowych o statusie spółek kapitałowych w Polsce w grach zespołowych (piłce nożnej, koszykówce, piłce siatkowej, hokeju na lodzie, piłce ręcznej) uczestniczących w trzech najwyższych poziomach rozgrywek sportowych w sezonie 2012-2013.

W pracy poszukiwano odpowiedzi na następujące pytania:

1. Ile klubów sportowych o statusie spółek kapitałowych prowadzi działalność w poszczególnych grach zespołowych?
2. W których miejscowościach, województwach i powiatach mają siedziby wymienione wyżej kluby sportowe?
3. Jaka jest struktura wiekowa (dotychczasowy czas życia) badanych podmiotów?
4. Jaka jest liczebność klubów sportowych zarządzających zespołami (drużynami) mężczyzn i kobiet?
5. Jak duży jest udział klubów sportowych o statusie spółek z o.o w badanym zbiorze wszystkich podmiotów?
6. Jak duże są różnice w rozwoju zawodowych gier zespołowych w Polsce w poszczególnych województwach?
7. Czy forma prawna spółek oraz płeć zawodników mają wpływ na dynamikę rozwoju poszczególnych gier zespołowych?
8. Jakie są główne uwarunkowania (przyczyny) zróżnicowanego rozwoju sportu zawodowego w grach zespołowych w Polsce?

5 Ustawa o sporcie kwalifikowanym z 29.07.2005 r. (Dz. U. 2005, nr 155, poz. 1298).

6 Ustawa o sporcie z 25.06.2010 r. (Dz. U. 2010, nr 127, poz. 857).

7 A. Smoleń, Z. Pawlak (2009) Sportowe spółki kapitałowe w Polsce – w świetle baz danych Głównego Urzędu Statystycznego i Krajowego Rejestru Sądowego. W: A. Kuder, K. Perkowski, D. Śledziwski [red.] *Proces doskonalenia treningu i walki sportowej*, t. 6, Warszawa.

8 W celu podkreślenia, że zwrot ten nie oznacza już specyficznej formy prawnej, coraz częściej zapisuje się go w postaci: „Sportowa SA”

W niniejszej pracy za podstawową miarę oceny rozwoju sportu zawodowego w Polsce w grach zespołowych przyjęto jego potencjał organizacyjny, czyli liczbę klubów sportowych w formie spółek kapitałowych (akcyjnych i z ograniczoną odpowiedzialnością) uczestniczących w rywalizacji sportowej na trzech najwyższych poziomach rozgrywek.

Potencjał organizacyjny sportu zawodowego w grach zespołowych w Polsce

Zestawienie zawodowych klubów sportowych w Polsce w piłce nożnej uczestniczących w rozgrywkach sportowych na poziomie Ekstraklasy, I i II ligi w sezonie 2012/2013 przedstawiono w tabeli 1 i 2.

Tab. 1. Zawodowe kluby piłki nożnej mężczyzn w Polsce uczestniczące w rozgrywkach Ekstraklasy w sezonie 2012/2013

Lp.	Nazwa klubu	Rok założenia	Miejscowość	Województwo	Powiat
1.	GKS Bełchatów SA	2002	Bełchatów	łódzkie	bełchatowski
2.	Górnik Zabrze SA	1996	Zabrze	śląskie	m.p.p. ¹
3.	Jagiellonia Białystok Sportowa SA	1999	Białystok	podlaskie	m.p.p.
4.	Korona SA	2003	Kielce	świętokrzyskie	m.p.p.
5.	KKS Lech Poznań ²	2001	Poznań	wielkopolskie	m.p.p.
6.	KS Lechia Gdańsk SA	2009	Gdańsk	pomorskie	m.p.p.
7.	Legia Warszawa SA	1997	Warszawa	mazowieckie	m.p.p.
8.	Gliwicki KS „Piaś” SA	2009	Gliwice	śląskie	m.p.p.
9.	TS Podbeskidzie SA	2011	Bielsko-Biała	śląskie	m.p.p.
10.	Pogoń Szczecin SA	2007	Szczecin	zachodniopomorskie	m.p.p.
11.	KSP Polonia Warszawa SA ³	2000	Warszawa	mazowieckie	m.p.p.
12.	Ruch Chorzów SA	2004	Chorzów	śląskie	m.p.p.
13.	WKS Śląsk Wrocław SA	1997	Wrocław	dolnośląskie	m.p.p.
14.	RTS Widzew Łódź SA	2007	Łódź	łódzkie	m.p.p.
15.	Wisła Kraków SA	1997	Kraków	małopolskie	m.p.p.
16.	Zagłębie Lubin SA	1998	Lubin	dolnośląskie	lubiński

Źródło: opracowanie własne.

W rozrywkach piłkarskich Ekstraklasy w sezonie 2012/2013 uczestniczyło 16 klubów. Wszystkie kluby posiadały status prawny spółek akcyjnych. Okres życia spółek piłkarskich Ekstraklasy był zróżnicowany i wynosił od 2 do 15 lat. Do najstarszych spółek tej kategorii rozgrywek należały: Legia Warszawa SA, Wisła Kraków SA, WKS Śląsk Wrocław SA.

Tab. 2. Zawodowe kluby piłki nożnej mężczyzn w Polsce uczestniczące w rozgrywkach I i II ligi w sezonie 2012/2013

I liga					
Lp.	Nazwa klubu	Rok założenia	Miejscowość	Województwo	Powiat
1.	MKS Cracovia Sportowa SA	1998	Kraków	małopolskie	m.p.p.
2.	Sportowa SA Dolcan Sport	2000	Ząbki	mazowieckie	wołomiński
3.	GKS Bogdanka SA	2007	Łęczna	lubelskie	łęczyński
4.	GKS GieKSa Katowice SA	2009	Katowice	śląskie	m.p.p.
5.	ŁKS Łódź SA	2003	Łódź	łódzkie	m.p.p.
6.	Miedź Legnica SA	2011	Legnica	dołnośląskie	m.p.p.
7.	KS Polonia Bytom SA	2008	Bytom	śląskie	m.p.p.
8.	WKS Zawisza Bydgoszcz SA	2009	Bydgoszcz	kujawsko-pomorskie	m.p.p.
II liga					
Grupa wschodnia					
1.	Motor Lublin SA	2010	Lublin	lubelskie	m.p.p.
2.	RKS „Radomiak” 1910 SA	2008	Radom	mazowieckie	m.p.p.
3.	Stal Rzeszów SA	2012	Rzeszów	podkarpackie	m.p.p.
4.	Stal Stalowa Wola Piłkarska SA	2010	Stalowa Wola	podkarpackie	stalowowolski
5.	Wisła Płock SA	1997	Płocka	mazowieckie	m.p.p.
Grupa zachodnia					
1.	Toruński Klub Piłkarski Elana SA.	2010	Toruń	kujawsko-pomorskie	m.p.p.
2.	RKS Raków Częstochowa SA	2011	Częstochowa	śląskie	m.p.p.
3.	Zagłębie Sosnowiec SA	2001	Sosnowiec	śląskie	m.p.p.

Źródło: opracowanie własne.

W rozgrywkach piłkarskich I ligi w sezonie 2012/2013 uczestniczyło 18 klubów, z których 8 posiadało formę prawną spółki akcyjnej (44,4%). W roz-

grywkach piłkarskich II ligi w tych samych latach uczestniczyło 36 klubów, z których 8 posiadało formę prawną spółki akcyjnej (22,2%).

Ogółem w rozgrywkach piłkarskich w Polsce na trzech najwyższych poziomach rozgrywek, w badanym okresie, uczestniczyło 70 klubów, z których 32 było spółkami akcyjnymi (45,7%). W rozgrywkach na drugim i trzecim poziomie rozgrywek w grupie spółek akcyjnych znajdowały się zarówno kluby młode powstałe w latach 2008-2012, jak również takie, których okres życia przekraczał 10 lat (MKS Cracovia Sportowa SA, Wisła Płock SA, Sportowa SA Dolcan Sport, ŁKS SA, Zagłębie Sosnowiec SA).

W rozgrywkach Polskiej Ligi Koszykówki w sezonie 2012/2013 uczestniczyło ogółem 12 klubów, w tym 10 spółek akcyjnych (83,3%) – tabela 3.

Tab. 3. Zawodowe kluby koszykówki mężczyzn w Polsce uczestniczące w rozgrywkach Polskiej Ligi Koszykówki w sezonie 2012/2013

Lp.	Nazwa klubu	Rok założenia	Miejscowość	Województwo	Powiat
1.	Koszykarski KS Turów Zgorzelec SA	2006	Zgorzelec	dolnośląskie	zgorzelecki
2.	Sportowa SA Grono Zielona Góra	2001	Zielona Góra	lubuskie	m.p.p.
3.	Gdyński Klub Koszykówki Arka SA	1995	Gdynia	pomorskie	m.p.p
4.	WTK Anwil Włocławek Sportowa SA	2004	Włocławek	kujawsko-pomorskie	włocławski
5.	Sportowa SA Energa Czarni Słupsk	2005	Słupsk	pomorskie	m.p.p
6.	Starogardzki KS Sportowa SA	2000	Starogard Gdański	pomorskie	starogardzki
7.	AZS Koszalin SA	2006	Koszalin	zachodnio-pomorskie	m.p.p
8.	KKS Siarka Jezioro Tarnobrzeg SA	2011	Tarnobrzeg	podkarpackie	m.p.p
9.	Kotwica Kołobrzeg SA	2007	Kołobrzeg	zachodnio-pomorskie	kołobrzegi
10.	KK Start Gdynia SA	2011	Gdynia	pomorskie	m.p.p

Źródło: opracowanie własne.

W rozgrywkach I ligi koszykówki mężczyzn w sezonie 2012/2013 uczestniczyło 16 klubów, w tym tylko jeden w formie spółki akcyjnej (Miejski Klub Sportowy Start SA Lublin – Wikana Start SA). W rozgrywkach II ligi koszykówki mężczyzn, w tym samym okresie, w 3 grupach (A, B, C) uczestniczyło

ogółem 30 klubów. Żaden z nich nie był spółką akcyjną. W rozgrywkach Polskiej Ligi Koszykówki Kobiet w sezonie 2012/2013 uczestniczyło 10 klubów, w tym jedna spółka akcyjna (Centrum Wzgórze Gdynia Sportowa SA). W rozgrywkach I i II ligi koszykówki kobiet uczestniczyły wyłącznie kluby o statusie stowarzyszeń. Do najstarszych klubów koszykarskich prowadzących działalność w formie spółek akcyjnych należały: Gdyński Klub Koszykówki Arka SA (rok założenia 1995), posiadający do końca sezonu 2008/2009 siedzibę w Sopocie, oraz Centrum Wzgórze Gdynia SA (wcześniej Basketball Investments SA) założony w roku 1999. Gdyński Klub Koszykówki Arka SA oraz Centrum Wzgórze Gdynia SA w okresie swojej kilkunastoletniej działalności odnotowały szereg znaczących sukcesów w rozgrywkach krajowych i na arenie międzynarodowej. W najwyższej klasie rozgrywkowej w siatkówce (Plus Lidze) w sezonie 2012/2013 uczestniczyło 10 klubów (tabela 4). Wszystkie posiadały status prawny spółki akcyjnej. Na niższych poziomach rozgrywek, w tym w I i II lidze, w rywalizacji sportowej brały udział wyłącznie stowarzyszenia.

Tab. 4. Zawodowe kluby siatkówki mężczyzn w Polsce uczestniczące w rozgrywkach Polskiej Ligi Siatkówki (Plus Ligi) w sezonie 2012/2013

Lp.	Nazwa klubu	Rok założenia	Miejscowość	Województwo	Powiat
1.	Łuczniczka Bydgoszcz SA	2007	Bydgoszcz	kujawsko-pomorskie	m.p.p
2.	ZAKSA SA	2004	Kędzierzyn-Koźle	opolskie	kędzierzyńsko-kozielski
3.	Asseco Resovia SA	2004	Rzeszów	podkarpackie	m.p.p.
4.	KPS Skra Bełchatów SA	2004	Bełchatów	łódzkie	bełchatowski
5.	AZS Politechnika Warszawska SA	2005	Warszawa	mazowieckie	m.p.p
6.	Effector Kielce Świętokrzyska Siatkówka SA	2010	Kielce	świętokrzyskie	m.p.p
7.	Trefl Gdańsk SA	2007	Gdańsk	pomorskie	m.p.p.
8.	Piłka Siatkowa AZS-UWM SA	2005	Olsztyn	warmińsko-mazurskie	m.p.p.
9.	KS AZS Częstochowa Sportowa SA	2005	Częstochowa	śląskie	m.p.p.
10.	KS Jastrzębski Węgiel SA	2005	Jastrzębie Zdrój	śląskie	m.p.p

Źródło: opracowanie własne.

W rozgrywkach Ekstraklasy kobiet w piłce siatkowej (Orlen Lidze) w sezonie 2012/2013 występowały 3 spółki kapitałowe, w tym dwie akcyjne (Trefl Piłka Siatkowa SA od roku 2008) oraz Budowlani Łódź Sportowa SA (od roku 2009). W rozgrywkach tej ligi uczestniczyła także śląska drużyna Tauron Dąbrowa Górnicza należąca do Miejskiego Klubu Siatkarskiego Sp. z o.o. W 1 lidze siatkówki kobiet w analogicznym okresie występowała tylko jedna podkarpacka spółka akcyjna Stal Mielec SA – od roku 2012.

Najstarsze występujące w rozgrywkach Polskiej Ligi Siatkówki (Plus Lidze) kluby (Asseco Resovia SA, KPS Skra Bełchatów SA, ZAKSA SA) prowadziły działalność od roku 2004, czyli od blisko 10 lat. W rozgrywkach Ekstra i I ligi hokeja na lodzie w Polsce, w sezonie 2012/2013 uczestniczyło ogółem 6 zawodowych klubów sportowych (5 spółek akcyjnych, 1 spółka z o.o.). Były to głównie spółki młode założone w latach 2010-2012, z wyjątkiem dwusekcyjnego MKS Cracovia SA (powołanego do życia w roku 1998) – tabela 5. W rozgrywkach Ekstraklasy mężczyzn w piłce ręcznej (PGNiG Superliga mężczyzn) w sezonie 2012/2013 uczestniczyło 12 podmiotów, w tym 2 spółki akcyjne (KS Vive Targi Kielce SA) oraz Sekcja Piłki Ręcznej Wisła Płock SA. Pierwszy podmiot rozpoczął działalność już w roku 2002, drugi w roku 2010. KS Vive Kielce SA oraz Sekcja Piłki Ręcznej Wisła Płock SA (występująca przez wiele lat pod nazwą Wisła Płock SA) należały do najlepszych klubów w piłce ręcznej w Polsce, osiągając znaczące sukcesy także na arenie międzynarodowej.

Tab. 5. Zawodowe kluby hokeja na lodzie w Polsce uczestniczące w rozgrywkach Ekstra i I ligi w sezonie 2012/2013

Lp.	Nazwa klubu	Rok założenia	Miejscowość	Województwo	Powiat
Ekstraliga hokejowa					
1.	Ciarko PBS Bank Klub Hokejowy Sanok sp. z o.o.	2011	Sanok	podkarpackie	sanocki
2.	MKS Cracovia Sportowa SA	1998	Kraków	małopolskie	m.p.p
3.	Tyski Sport SA	2011	Tychy	śląskie	m.p.p
4.	KS Toruń Hokejowa SA	2010	Toruń	kujawsko-pomorskie	m.p.p
5.	Zagłębie Sosnowiec SA	2011	Sosnowiec	śląskie	m.p.p
I liga					
1.	Klub Hokejowy Gdańsk SA	2012	Gdańsk	pomorskie	m.p.p

Źródło: opracowanie własne.

W PGNiG Superliga Kobiet, w analogicznym okresie, uczestniczyła tylko jedna spółka – SPR Lublin Sportowa SA (założona w 2008 roku). Należy podkreślić, że we wszystkich grach zespołowych omawianych w niniejszej pracy (z wyjątkiem piłki ręcznej) – tzn. w piłce nożnej, koszykówce, piłce siatkowej i hokeju na lodzie – utworzone zostały ligi zawodowe – tabela 6.

Tab. 6. Zestawienie sportowych lig zawodowych w grach zespołowych w Polsce z uwzględnieniem roku powstania i założycieli

Lp.	Nazwa ligi	Rok powstania	Data powstania	Założyciele
1.	Polska Liga Koszykówki SA	2000	Akt notarialny zawiązania Spółki Akcyjnej – 17.04.2000 r. Zarejestrowanie w rejestrze handlowym pod numerem 61572 – 9.08.2000 r.	Założycielami PLK SA byli: PZKosz i 15 innych podmiotów, w tym 7 klubów sportowych o statusie spółek akcyjnych i 6 klubów sportowych o statusie stowarzyszeń
2.	Profesjonalna Liga Piłki Siatkowej SA.	2000	Podpisanie aktu notarialnego Spółki 30.06.2000 r. Wpisanie Spółki do rejestru handlowego – 27.07.2000 r.	Założycielami Ligi był PZPS oraz 10 klubów. Kapitał zakładowy wynosił 1 mln 100 tys. zł. Każdy z udziałowców spółki wpłacił po 100 tys. zł.
3.	Polska Liga Koszykówki Kobiet Sp. z o.o	2001	Akt notarialny powołania Spółki – 07.05.2001 r.	Założycielami było 8 podmiotów w tym PZKosz, AZS w Lublinie oraz 6 klubów sportowych, w tym 1 sportowa spółka akcyjna
4.	Polska Liga Hokejowa Sp. z o.o w Krakowie	2003	Akt notarialny powołania Spółki – 23.06.2003 r. Wpisanie do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 31.12.2003 r.	Polski Związek Hokeja na Lodzie i 6 klubów sportowych, w tym 2 sportowe spółki akcyjne
5.	Ekstraklasa SA	2005	Umowa pomiędzy PZPN a klubami piłkarskimi uczestniczącymi w rozgrywkach 1 ligi – 14.06.2005 r.	Założycielami Spółki był PZPN i 16 klubów piłkarskich. PZPN objął 7,2% akcji, pozostali akcjonariusze 92,8% akcji

Źródło: opracowanie własne.

Analiza różnicowania potencjału organizacyjnego sportu zawodowego w grach zespołowych w poszczególnych województwach

Zestawienie klubów sportowych o statusie spółek kapitałowych w grach zespołowych w poszczególnych województwach w sezonie 2012/2013 przedstawiono w tabeli 7 i na rycinie 1.

Sport zawodowy w Polsce w grach zespołowych rozwija się nierównomiernie. Zróżnicowanie potencjału organizacyjnego sportu zawodowego w grach zespołowych występuje pomiędzy dyscyplinami i regionami (województwami, powiatami). Liczba zawodowych klubów sportowych w poszczególnych dyscyplinach wynosi odpowiednio: p. nożna – 32, p. siatkowa – 14, koszykówka – 12, hokej na lodzie – 6, p. ręczna – 3. W ujęciu terytorialnym pod względem liczby klubów wyróżniają się województwa: śląskie (13 podmiotów) oraz mazowieckie, pomorskie i kujawsko-pomorskie (po 7 podmiotów). Najslabiej wypadają województwa: lubuskie, podlaskie, warmińsko-mazurskie i wielkopolskie (po 1 klubie). Spółki akcyjne piłki nożnej mają swoje siedziby w 30 miejscowościach. W trzech dużych aglomeracjach (Warszawie, Krakowie i Łodzi) prowadzą działalność po 2 kluby piłki nożnej o statusie spółek akcyjnych (Legia i Polonia w Warszawie, ŁKS i Widzew w Łodzi, Wisła i Cracovia w Krakowie).

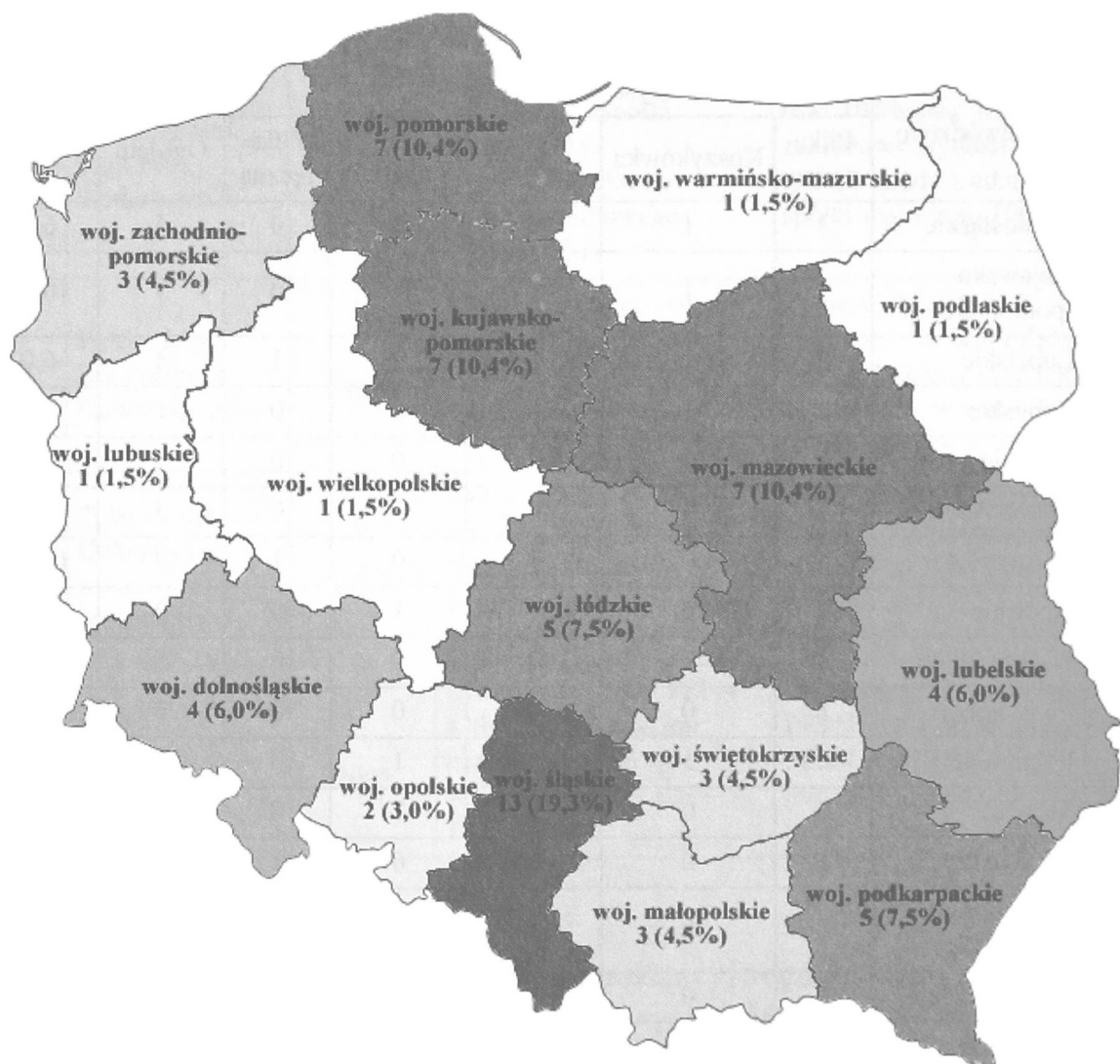
Tab. 7. Zestawienie klubów sportowych o statusie spółek kapitałowych w grach zespołowych w poszczególnych województwach w sezonie 2012/2013

Lp.	Województwo	Dyscyplina sportowa					Ogółem	%
		Piłka nożna	Koszykówka	Piłka siatkowa	Hokej na lodzie	Piłka ręczna		
1.	Dolnośląskie	3	1	0	0	0	4	6,0
2.	Kujawsko-pomorskie	3	1	2	1	0	7	10,4
3.	Lubelskie	2	1	0	0	1	4	6,0
4.	Lubuskie	0	1	0	0	0	1	1,5
5.	Łódzkie	3	0	2	0	0	5	7,5
6.	Małopolskie	2	0	0	1	0	3	4,5
7.	Mazowieckie	5	0	1	0	1	7	10,4
8.	Opolskie	0	0	1	1	0	2	3,0
9.	Podkarpackie	2	1	2	0	0	5	7,5
10.	Podlaskie	1	0	0	0	0	1	1,5
11.	Pomorskie	0	5	1	1	0	7	10,4
12.	Śląskie	8	0	3	2	0	13	19,3
13.	Świętokrzyskie	1	0	1	0	1	3	4,5
14.	Warmińsko-mazurskie	0	0	1	0	0	1	1,5
15.	Wielkopolskie	1	0	0	0	0	1	1,5
16.	Zachodnio-pomorskie	1	2	0	0	0	3	4,5
Razem		32	12	14	6	3	67	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Kluby piłki siatkowej (13 akcyjnych, jedna z o.o.) miały swoje siedziby w 14 miejscowościach. Najwięcej (3) zarejestrowano w województwie śląskim (AZS Częstochowa SA, KS Jastrzębski Węgiel SA, Miejski Klub Siatkarski Sp. z o.o. w Dąbrowie Górniczej). Kluby koszykarskie o statusie spółek akcyjnych zlokalizowane były w 10 miejscowościach. Najwięcej bo aż 5, prowadziło działalność w województwie pomorskim. Szczególnym miejscem w Polsce była Gdynia, w której funkcjonowały 3 spółki koszykarskie, w tym jedna zarządzająca drużyną koszykarek. Były to: Gdyński Klub Koszykówki Arka SA (założony w 1995r.), Centrum Wzgórze Gdynia Sportowa SA (poprzednio Basketball Investments SA – założona w roku 1999 – oraz Klub Koszykówki Start Gdynia SA (założony w roku 2011). Na Śląsku najwięcej było spółek piłki nożnej (8), piłki siatkowej (3) oraz hokeja na lodzie (2).

Ogółem kluby sportowe w grach zespołowych prowadziły działalność w 63 miejscowościach. Do miejscowości, w których miało siedzibę najwięcej

Ryc. 1. Liczba klubów sportowych w grach zespołowych o statusie spółek kapitałowych w poszczególnych województwach

Źródło: opracowanie własne.

spółek w grach zespołowych, należały: Gdynia – 4 (3 koszykarskie, 1 piłki nożnej); Gdańsk – 3 (1 w piłce nożnej, 1 piłce siatkowej, 1 w hokeju na lodzie); Kielce – 3 (piłka nożna, piłka siatkowa i piłka ręczna); Łódź – 3 (piłka nożna – 2, piłka siatkowa); Warszawa – 3 (2 w piłce nożnej, 1 w piłce siatkowej); Bełchatów – 2 (piłka nożna i piłka siatkowa); Częstochowa – 2 (piłka nożna, piłka siatkowa); Kraków – 2 (Wisła Kraków SA – piłka nożna, dwusekcyjny MKS Cracovia SA – piłka nożna i hokej na lodzie; Lublin – 2 (piłka nożna, piłka ręczna); Sosnowiec – 2 (piłka nożna, hokej na lodzie).

Zawodowe kluby sportowe w grach zespołowych charakteryzowały się zróżnicowaną strukturą wiekową. Najwięcej spółek rozpoczynało działalność w latach: 2011 (9), 2010 (8), 2007 (6), 2004, 2005 i 2009 (po 5). Do najstarszych spółek należały: Gdyński Klub Koszykarski Arka SA (1995), Górnik Zabrze SA (1996), Legia Warszawa SA, Wisła Kraków SA, Wisła Płock SA i WKS Śląsk SA (założone w roku 1997), MKS Cracovia SA (1998), Centrum Wzgórze Gdynia SA i Jagiellonia Białystok Sportowa SA (1999).

Zdecydowana większość spółek zarządzała drużynami męskimi (62). Do spółek zarządzających drużynami kobiecymi należały: jeden klub koszykarski (Centrum Wzgórze Gdynia SA), trzy spółki siatkarskie (Trefl Piłka Siatkowa SA, Budowlani Łódź SA, Miejski Klub Siatkarski sp. z o.o. w Dąbrowie Górniczej) oraz jedna piłki ręcznej (SPR Lublin SA).

Wszystkie spółki (z wyjątkiem dwóch) były spółkami akcyjnymi. Klubami posiadającymi formę prawną sp. z o.o. były: Miejski Klub Siatkarski sp. z o.o. w Dąbrowie Górniczej oraz Ciarko PBS Klub Hokejowy Sanok sp. z o.o.

Dyskusja

Duże zróżnicowanie rozwoju sportu zawodowego w grach zespołowych jest następstwem zróżnicowania rozwoju poszczególnych regionów kraju (województw) pod względem urbanizacyjnym i gospodarczym. Najsilniejszy rozwój sportu zawodowego w Polsce w grach zespołowych stwierdzono w województwach: śląskim, pomorskim, mazowieckim i zachodniopomorskim, czyli w takich, które charakteryzują się najwyższym, bo ponad 60%, udziałem ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności na danym obszarze oraz dużą koncentracją miast na danym obszarze⁹ Województwa mazowieckie i śląskie zaliczane są ponadto do najbardziej rozwiniętych pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego¹⁰.

9 Poziom urbanizacji wymienionych województw kształtuje się odpowiednio na poziomie: 78,4; 65,0; 64,7 oraz 61,1%.

10 W rankingu województw pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego województwo mazowieckie zajmuje najczęściej 1 miejsce, a województwo śląskie – 3. Stabiej wypadają dwa pozostałe

Kluby zlokalizowane w województwach najbardziej zurbanizowanych i uprzemysłowionych mają większe szanse pozyskania inwestorów strategicznych i sponsorów¹¹. Poszukiwanie tych szans zrealizować się może na drodze sprawnej działalności marketingowej¹². Znaczący wpływ na rozwój sportu zawodowego w poszczególnych regionach kraju ma również polityka państwa i władz lokalnych w kwestii angażowania kapitału publicznego w rozwój zawodowych klubów sportowych¹³.

O tempie profesjonalizacji klubów w poszczególnych dyscyplinach sportowych decyduje także ich pozycja na rynku i zaangażowanie kibiców sportowych¹⁴. Niższe tempo procesów profesjonalizacji w hokeju na lodzie i piłce ręcznej niż w piłce nożnej, koszykówce oraz piłce siatkowej związane jest przede wszystkim z mniejszą popularnością tych gier w Polsce oraz słabszymi osiągnięciami sportowymi poszczególnych klubów zwłaszcza na arenie międzynarodowej.

Podsumowanie i wnioski

1. Rozwój sportu zawodowego w Polsce w grach zespołowych przebiega w sposób zróżnicowany w poszczególnych dyscyplinach sportu. Procesy profesjonalizacji są najbardziej widoczne w piłce nożnej, koszykówce i piłce siatkowej. Znacznie wolniejsze zmiany w tym zakresie zachodzą w hokeju na lodzie i piłce ręcznej.

województwa: pomorskie (6-7 miejsce) oraz kujawsko-pomorskie (8-9 miejsce). Por. G. Krawczyk (2010) Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego województw a rozwój turystyki w latach 2002-2006, *Rocznik Żyrardowski*, t. VIII.

11 Por. R. Chybowski (2002) Rynek kapitałowy w Polsce – jego rola w funkcjonowaniu klubów sportowych. W: *Marketing sportowy. Szanse, możliwości, zagrożenia, korzyści*. I Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Dzień marketingu sportowego w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu; A. Smoleń, Z. Pawlak (2012) Zaangażowanie kapitału prywatnego i publicznego w działalność piłkarskich spółek kapitałowych w Polsce W: A. Nowakowski, W. Bajorek [red.] *Szkice z historii i współczesności zarządzania kulturą fizyczną w Polsce*, Rzeszów, s. 154-169.

12 M. Chłodnicki, P. Zeller (2004) Istota relacji w marketingu sportowym na przykładzie Lecha Poznań. W: H. Mruk [red.] *Marketing sportowy – teoria i praktyka*. II Ogólnopolska Konferencja Naukowa pod hasłem: „Dni marketingu sportowego na Akademii Ekonomicznej w Poznaniu”; P. Bałbaczyńska (2009) *Sponsorowanie sportu jako element strategii marketingowej przedsiębiorstwa na przykładzie Dominet Bank SA*. Praca magisterska, AWF Warszawa; J. Klisiński (2008) *Marketing w biznesie sportowym*, Bytom; A. Sznajder (2008) *Marketing sportu*, Warszawa; Z. Waśkowski (2007) *Uwarunkowania i sposoby wdrażania orientacji marketingowej w klubach sportowych*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu. Prace habilitacyjne 32.

13 Por. H. Guz (2009) Spółki Skarbu Państwa muszą pozbyć się klubów. Ministerialne zarządzenie oznacza kłopoty dla takich klubów jak: Zagłębie Lubin, Turów Zgorzelec czy GKS i Skra Bełchatów, *Przegląd Sportowy*, nr 43 (15 298); Z. Pawlak, A. Smoleń (2011) *Sport kwalifikowany jako wyznacznik rozwoju lokalnego i regionalnego*, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe Nr 690. Ekonomiczne Problemy Usług Nr 79, s. 109-124.

14 Por. J. Kunkel, P. Kociel (2009) W kibicach jest potencjał, *Sportplus*, nr 4(21).

2. W zawodowych grach zespołowych w Polsce biorą udział głównie mężczyźni. W zbiorze 67 spółek zarządzających drużynami sportowymi tylko 5 z nich zarządzało drużynami kobiecymi.
3. Wśród zawodowych klubów sportowych w grach zespołowych będących spółkami kapitałowymi przeważają spółki akcyjne, które stanowią ponad 97% wszystkich podmiotów.
4. Największa liczba klubów sportowych działających w formie spółek kapitałowych zlokalizowana została w województwach najbardziej zurbanizowanych i uprzemysłowionych, czyli w województwie śląskim, mazowieckim i pomorskim.
5. W przypadku województwa wielkopolskiego cechującego się wysokim poziomem zurbanizowania i rozwoju społeczno-gospodarczego stwierdzono zaskakująco niski poziom rozwoju sportu zawodowego w grach zespołowych. Na terenie tego województwa poza piłkarskim KKS Lech Poznań SA brak jest obecnie innych markowych klubów w grach zespołowych. Sportowa Spółka Akcyjna „Ostrów” z Ostrowa Wielkopolskiego oraz Basket SA grające wcześniej w Polskiej Lidze Koszykówki, na skutek problemów finansowych zaprzestały aktywnej działalności jako spółki akcyjne. Niedobór zawodowych klubów sportowych w grach zespołowych w tym województwie jest po części kompensowany rozwojem zawodowych klubów żużlowych (Unia Leszno SA, Żużlowy KS Ostrowia sp. z o.o.)
6. Na tempo i dynamikę rozwoju sportu zawodowego w Polsce w grach zespołowych w poszczególnych regionach kraju ma wpływ polityka władz lokalnych wobec tego sportu, aktywność marketingowa i osiągnięcia sportowe klubów oraz popularność poszczególnych dyscyplin sportu.